

Nr 307.

Av herr **Brandt m. fl.**, om förbättring av semesterförmånerna för arbetstagare enligt lagen om semester.

Genom 1938 års semesterlag tillförsäkras arbetstagare i allmän och enskild tjänst med arbete hela året en minimisemester om två veckor med bibehållen inkomst. 1936 års semestersakkunniga anförde i sitt betänkande (SOU 1937: 49) i fråga om semestertidens längd, att två veckors ledighet måste anses såsom ett minimum för att en arbetstagare skulle kunna erhålla tillräcklig vila och återvinna krafterna. 1938 års lag innebar också ett understrykande av grundtanken, att det ur olika synpunkter är ett samhälleligt intresse att skydda arbetstagarnas hälsa både i kroppsligt och andligt avseende.

Semesterlagstiftningen har sedan varit föremål för såväl Kungl. Maj:ts som riksdagens intresse, och väsentliga förbättringar ha företagits i 1938 års lag. Någon generell förlängning av de ursprungliga två minimiveckorna har dock icke genomförts, men 1946 års riksdag beslöt en differentiering av semestern i det att arbetstagare under 18 år, vissa gruvarbetare, nattarbetare och mörkrumsarbetare fingo den årliga semestern förlängd till tre veckor samt arbetare sysselsatta med radiologiskt arbete till sex veckor.

1942 års semesterkommitté, vars betänkande (SOU 1945: 59) låg till grund för riksdagens ovannämnda beslut, hade erinrat om att den semester av två veckors längd, som den gällande semesterlagen ville tillförsäkra arbetstagarna, hade utmätts efter ett antaget minimibehov. Redan vid lagens tillkomst måste man alltså ha utgått från att arbetstagare funnes, framhöll kommittén, som i verkligheten hade behov av längre semester än de två minimiveckor, som tillförsäkrades dem i lagen. De sakkunniga ifrågasatte därför om icke en *generell höjning* av den lagstadgade semestern kunde åvägabringas. Kommittén ansåg emellertid, att betänkligheter av ekonomisk art kunde resas mot en sådan anordning, och framhöll, att först sedan genom ytterligare rationalisering och andra åtgärder med produktionsstegrande verkan ett utökat produktionsresultat säkerställts, torde tiden vara inne för en allmän förbättring av semesterförmånerna. De sakkunniga funno det på grund härav tillrådligt att ställa sig avvaktande till hur utvecklingen skulle komma att gestalta sig och nöjde sig med att föreslå en förlängning av semestern för de i det föregående angivna arbetstagargrupperna.

Att kommittén hesiterade inför dessa ekonomiska betänkligheter och icke ansåg sig kunna föreslå en generell förlängning av semestern, torde utan tvivel ha berott på de vid denna tidpunkt rådande förhållandena, som kännetecknades av ovissa framtidsutsikter beträffande vår produktion och utrikeshandel.

Nu kan man konstatera, att utvecklingen blivit gynnsammare, än man kunde

hoppas och vid krigsslutet förutse. Sålunda konstateras i konjunkturinstitutets redogörelse i årets statsverksproposition, att en synnerligen snabb ekonomisk expansion ägt rum i vårt land sedan första halvåret 1945. Institutet framhåller bland annat: "Produktion och sysselsättning inom det enskilda näringslivet lika väl som inkomster och konsumtion ha undergått en mycket snabb stegring sedan denna tid. Ändå kunde man beteckna det ekonomiska läget redan under 1943 och 1944 som i huvudsak en högkonjunktur. Denna omfattade under krigsperioden dock icke alla delar av näringslivet; framförallt arbetade stora delar av export-industrin med avsättningssvårigheter. *Utvecklingen sedan sommaren 1945 har inneburit, att högkonjunkturtillståndet blivit generellt och genomgående för så gott som alla områden av näringslivet.*" Man kan sålunda dess bättre konstatera, att det blivit ett överraskande snabbt och kraftigt uppsving i vårt näringsliv med ökad produktion och förbättrat ekonomiskt läge. Produktionsapparaten utbygges och rationaliseras i rask takt, varför man har anledning att räkna med fortgående stegring av nationalinkomsten. De svårigheter av ekonomisk art, som semesterkommittén anförde såsom ett skäl mot en längre semester än två veckor, kunna således icke anses föreligga nu; i varje fall kunna de icke tillmätas samma betydelse som år 1945. Då nationalinkomsten stiger kan en del av standardförbättringen uttagas i form av ökad fritid. Enligt vår mening föreligga nu starka skäl, som motivera en utökning av semestern.

Den rådande högkonjunkturen med full sysselsättning inom näringslivets alla områden medför starkare påfrestning för och snabbare förslitning av arbetskraften. Övertidsarbetet har också på flera områden fått stor omfattning. På grund av dessa förhållanden har arbetstagarnas behov av vila och rekreation ökat. Härtill kommer att behovet av en längre återhämtnings- och viloperiod blir mera framträdande allteftersom arbetstakten inom näringslivet ökas. I detta sammanhang bör det också understrykas, att arbetskraftens ökade rörlighet och den stegrade frånvarofrekvensen torde vara ett uttryck för arbetstagarnas behov av omväxling och rekreation. Av en utredning angående omsättningen av arbetskraft, som verkställdes av industriens utredningsinstitut, framgår, att av de manliga industriarbetarna utgjordes under juni månad 1945 5,1 procent av under månadens lopp nyanställda (vid vederbörande företag). 4,6 procent av arbetarna hade under månaden slutat sin anställning vid vederbörande företag, därav i de flesta fall (4,0 procent) på eget initiativ. Omsättningen för de kvinnliga arbetarna visade sig vara något högre. En längre semester skulle utan tvivel komma att motverka denna frånvarofrekvens och rörlighet, som medför icke önskvärda konsekvenser för näringslivet och produktiviteten. En reglerad ledighet från arbetet är uppenbarligen att föredraga framför den oreglerade ledighet, som frånvarofrekvensen och den onormala omsättningen av arbetskraft innebära.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 58 vid 1938 års riksdag, som innehöll förslag till lag om två veckors semester för arbetstagarna, underströks att en dylik semester sannolikt icke skulle komma att medföra produktionsminskning, och erfarenheten har givit vid handen att så icke skett. Det finns enligt vår mening också

starka skäl som tala för att en förlängning av semestern till tre veckor skulle motverka den ovannämnda frånvarofrekvensen och arbetskraftsomsättningen. Detta kan anföras såsom ytterligare ett motiv för den uppfattningen, att produktionsnivån icke behöver sjunka på grund av en dylik utökning av semestern. Erfarenheten ger som sagt snarare anledning till antagandet, att produktiviteten kommer att stegras genom ökad arbetslust och arbetsintensitet.

Stora grupper av anställda i det allmännas och enskildas tjänst ha tre veckors semester eller mera. Det är enligt vår mening ett oavvisligt rättvisekrav, att tre veckors semester garanteras jämväl övriga arbetstagargrupper.

Frågan huruvida de grupper av arbetare, som genom beslut av 1946 års riksdag erhöles tre veckors semester, efter ett genomförande av treveckorssemester även för övriga arbetstagare skola tillerkännas en ytterligare förlängning av semester bör enligt vår uppfattning göras till föremål för omprövning.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslå vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till lag angående sådan ändring av lagen den 29 juni 1945 om semester, att den semester av två veckors längd, som genom lagen tillförsäkrats arbetstagare med arbete hela året, utökas till tre veckor, samt om en utredning av frågan huruvida icke arbetstagargrupper, som genom ändringar den 29 juni 1946 av ifrågavarande lag erhöles en utökning av semesterens längd till tre veckor, skola tillerkännas en ytterligare förlängning av semestern.

Stockholm den 23 januari 1947.

Erik Brandt.

Fritz Persson
i Växjö.

Erik Severin,
Gävle.

Henry Allard.